

Beantwoording is openbaar/~~niet openbaar~~ (doorhalen wat niet van toepassing is).

Naam en fractie:	Hugo Bellaart, VVD
Datum indiening:	29 september 2020
Datum antwoord:	16 oktober 2020
Onderwerp:	Rapport KplusV

Inleiding

Het adviesbureau IPR-Normag heeft voor de Regio GV in 2019 een evaluatie verzorgd van het Uitvoeringsplan VANG. De (presentatie van de) evaluatie was voor de gemeenteraad van Gooise Meren aanleiding begin december 2019 – unaniem - te vragen naar een 'second opinion' vanwege twijfel aan de objectiviteit en juistheid. Later bleek bovendien dat het adviesbureau IPR-Normag in 2014/2015 zelf het plan opstelde dat het in 2019 mocht evalueren. Wij zijn nog in afwachting van de publicatie van de 'second opinion'.

In 2020 is adviesbureau KplusV gevraagd voor een onderzoeksrapport dat moet helpen bij de overwegingen over de toekomst van ons afvalbeleid. KplusV is een breed georiënteerd adviesbureau voor de (lokale) overheid en bedrijfsleven. In het onderhavige rapport wordt op verschillende plaatsen gerefereerd aan VANG-Hha, dat juist beoogt het VANG programma te promoten (van VNG, NVRD en Rijkswaterstaat) waar een maatregel als Diftar prominent deel van uitmaakt. Dat maakt VANG-Hha tot een bijzondere bron.

Bijgaand een aantal vragen naar aanleiding van de verduidelijkende sessies voor raadsleden op 11 en 14 september jl. en het rapport van adviesbureau KplusV.

Vraag 1

Keuze adviesbureau.

- Wat is de reden geweest om voor het aanreiken van overwegingen juist voor adviesbureau KplusV te kiezen?
- Is het u bekend dat de adviseur van KplusV zich gedurende zijn loopbaan in Amsterdam, Twente en Barendrecht een uitgesproken voorstander toonde van bronscheiding van PMD en Diftar?

Antwoord:

- De Portefeuillehouders Milieu & Duurzaamheid vonden het belangrijk dat er een onafhankelijk onderzoek verricht zou worden op de onderwerpen pmd en diftar. Het is daarnaast noodzakelijk en wenselijk een adviesbureau in te zetten dat bekend is met de afvalsector. KplusV is een gerenommeerd bureau dat ervaring heeft met dergelijke onderzoeken.*
- Er hebben diverse adviseurs van KplusV aan dit onderzoek gewerkt. Wij twijfelen niet aan de onafhankelijkheid van deze organisatie.*

Vraag 2

Diftar berekening met hogere afkeur (blz. 14).

De ervaring heeft geleerd dat Diftar behalve dumping in de openbare ruimte ook leidt tot vervuiling van – bestaande - gescheiden afvalstromen, waarmee het aspect milieu in de driehoek uitgesproken negatief uitslaat i.p.v. positief (blz. 9) Indachtig de recente waarschuwing van Attero (<https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/nieuws/verwerker-waarschuwt-voor-kwaliteit-afval.14305955.lynkx>), wordt in de berekeningen/aannames van KplusV rekening gehouden met hogere afkeur van gescheiden afvalstromen (waarmee de hogere kg opbrengst gescheiden stromen juist kan leiden tot een lagere vergoeding)?

Antwoord:

Bij de invoering van Diftar is uitgegaan van een afkeuringspercentage van 5% van het ingezamelde PMD. Dit deel van het PMD wordt vervolgens als restafval meegenomen in de berekening van kosten en hoeveelheden.

Vraag 3

Uitgangspunten KplusV rapport.

Als uitgangspunt benoemt het rapport dat inzet op gewenst gedrag beter kan worden vermeden. Beter kan worden ingezet op gemak (blz. 6).

Zijn PMD broninzameling en Diftar naar uw mening maatregelen die inzetten op gemak of op gewenst gedrag?

Antwoord

PMD broninzameling en Diftar zijn systeemkeuzes voor de inzameling van afval/grondstoffen. Voor de effectiviteit van de inzameling is een aantal aspecten belangrijk. Wat het rapport hier aangeeft is dat het binnen elk systeem effectief is om te investeren in het gemak voor inwoners binnen de aangeboden methode om het gewenste gedrag te stimuleren. Dus liever inzetten op goede dienstverlening dan op uitbreiding van handhaving. Bij de keuze voor een bepaald systeem zullen de effecten voor duurzaamheid, kosten en dienstverlening aan de inwoners worden afgewogen. Aspecten in die dienstverlening zijn onder andere gemak en draagvlak. Het draagvlak voor gescheiden inzameling wordt groter als inwoners weten wat het resultaat is van hun inspanning, dus wat er met het afval wordt gedaan.

Vraag 4

Diftar aannames kosten/investeringen (blz. 14).

- Wordt bij de structureel hogere administratiekosten die met Diftar gemoeid zijn, behalve met de administratie zelf, ook gerekend met de inspanning gemoeid met een bezwarenprocedure die bij de invoering van Diftar noodzakelijk zal zijn, en met de kosten gemoeid met de installatie van weegapparatuur op inzamelwagens?
- Wat zijn de meerkosten (jaarlijks) en investeringen - naar schatting - voor de aanpassing van inzamelwagens voor de ondersteuning van Diftar op gewicht restafval?
- Op blz. 9 wordt gesteld dat er naast stijgende verbrandingsbelasting sprake is van steeds hogere verwerkingstarieven per ton restafval. Uit de GAD Monitor is af te leiden dat juist de verwerking van PMD hoger is (factor 2x restafval) en uit de beantwoording van 31 maart is af te leiden dat de kosten van verwerking restafval een dalende trend vertonen. Waaruit blijken die hogere tarieven voor verwerking en wat is daarvan de bron?

Antwoord

- De invoering van Diftar is in zijn geheel (zoals communicatie maar ook afhandelen bezwaren) hierin meegenomen. De aanpassingen op de voertuigen zijn ook meegenomen.*
- Er is in de berekening gerekend met een eenmalige investering voor aanpassingen van de voertuigen van € 15.000 per voertuig. Met een afschrijving van 8 jaar en een totaal van 31 voertuigen kom je op een jaarlijks bedrag van ongeveer € 58.000.*
- Uit de huidige markt van restafvalverwerkers blijkt dat de huidige verwerkingstarieven voor restafval per ton beduidend hoger liggen dan het tarief voor restafval in het huidige contract van de GAD. Het huidige verbrandingstarief van restafval voor de GAD-gemeenten is ongeveer € 100,- per ton, inclusief € 34,- verbrandingsbelasting. Tarieven van aanbestedingen van andere verwerkers zijn niet openbaar, maar uit de markt wordt vernomen dat de huidige verwerkingstarieven rond de €120,- €130,- per ton zijn inclusief verbrandingsbelasting. Omdat de Rijksoverheid het verbranden van restafval verder wil terugdringen, wordt verwacht dat in de toekomst de verbrandingsbelasting verder zal toenemen. Daarnaast is onlangs ook op Rijksniveau besloten dat er een CO₂-heffing aan verwerkers zal worden opgelegd, ingaand per 1-1-2021. Hierdoor zal het verbranden van afval nog duurder worden.*

Vraag 5

PMD feitelijke opbrengsten.

Financiële aspecten aannames:

- Wordt in de berekeningen/aannames van KplusV gerekend met de 30% van PMD dat na sortering als residu alsnog als restafval voor verbranding wordt aangeboden?

Milieuaspecten aannames:

- Wordt in de aannames ook rekening gehouden met de vanwege bronscheiding veel grotere hoeveelheid onbruikbare plastics, in het bijzonder de 30% van PMD dat bekend staat als 'mixed plastics' (DKR350), dat meetelt als 'recycled' en voor de vergoeding, maar dat buiten ons zicht verdwijnt met risico voor ernstige milieuschade?
(Suez merkte in eerdere beantwoording op dat het geen zicht heeft op wat er ná sortering gebeurt, en daar ook geen verantwoordelijkheid voor draagt)

Algemeen beeld:

- Klopt het dat op basis van eerder verstrekte gegevens van PMD – metaal en PET buiten beschouwing gelaten – ongeveer 80% van PMD alsnog als restafval (dan wel als 'uitval', zoals Recycling Netwerk Benelux het benoemde) moet worden beschouwd?

- d) Klopt het dat de vergoeding van het Afvalfonds bepalend is voor de registratie van als 'recycled' geregistreerde plastic afval stromen, ongeacht wat er met die al dan niet bruikbare afvalstromen verder gebeurt, en komt deze handelwijze niet in conflict met de circulaire gedachte van de Regio GV?

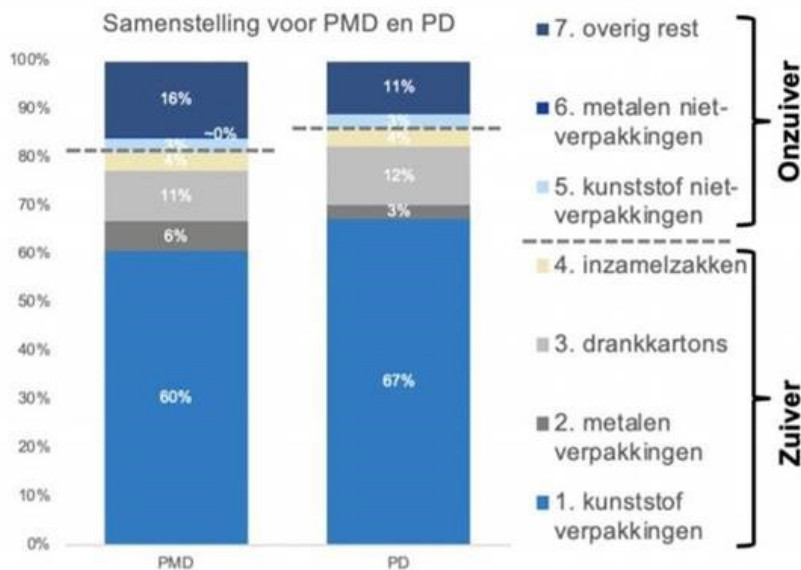
Antwoord:

- a) *Nee dat wordt niet meegenomen omdat dit verwerkt is in de prijs voor het aangeboden PMD.*
- b) *Deze aannames worden zowel in de bron- als nascheidingsberekeningen niet meegenomen.*
- c) *Dit is niet correct. De Rijksoverheid heeft in het kader van het VANG-beleid in mei 2020 een onderzoek uit laten voeren naar de kwaliteit van het ingezamelde PMD. ('Onderzoek inzamelsystemen PMD; Integrale focus op kosten, respons en kwaliteit'. <https://www.vang-hha.nl/kennisbibliotheek/@235163/onderzoek-inzamelsystemen-pmd-integrale-focus/>). Uit de sorteeraanlyse van verschillende gemeenten (zowel diftar als niet -diftar) bleek dat 80% zuiver PMD is (zie onderstaande figuur en p.12 van het onderzoek).*

Zuiverheid= alle verpakkingsstromen (1-3) + inzamelzakken (4)
 Onzuiver = alle niet-verpakkingen (5-6) + overig rest (7)

Als in de volgende paragrafen wordt onderzocht hoe de samenstelling te verbeteren, wordt daarmee bedoeld hoe de 'zuiverheid' te verbeteren, aangezien daarmee de uit te keren vergoeding aan gemeenten toeneemt.

In onderstaande visualisatie is de gemiddelde samenstelling van het ingezamelde PMD en PD weergegeven⁸. In het onderzoek uit 2017 bedroeg de gemiddelde zuiverheid 83% van het onderzochte PMD, gemiddeld percentage 'overig rest' 14% en niet-verpakkingen 3%.

- d) *Het klopt dat er een vergoeding is voor de ingezamelde tonnage pmd. Gemeenten /GAD krijgen geen vergoeding meer voor verwerking en vermarkting (overigens geldt dit ook bij nascheiding). Ook bij nascheiding geldt dat de plastics hoogwaardig toegepast moeten worden in nieuwe producten en dat niet zozeer de totale hoeveelheid en vergoedingen tellen. De regiogemeenten zijn het erover eens dat we meer moeten gaan kijken naar de totale keten en de kwaliteit van het ingezamelde pmd, alsmede naar de verwerking (zo goed mogelijk). Hierbij is het belangrijk dat de gesorteerde grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk toegepast worden. De circulaire gedachte gaat ook uit van meer preventie en die omarmen de regiogemeenten ook.*

Vraag 6

Detaillering berekeningen.

Naar aanleiding van de verdiepende avond op 14 september jl. is gevraagd naar de aannames in de berekeningen van KplusV. Uit die nadere detaillering hebben wij opgemaakt dat er verschillen zijn in kosten voor verwerking van restafval (verbranding) per ton met of zonder Diftar: €125 bij bronscheiding/€116 bij nascheiding (ivm de nascheidingsvergoeding) en €100 in combinatie met Diftar. Waar komt het verschil met Diftar vandaan?

Antwoord:

In het systeem van Diftar kan het huidige restafval-contract behouden blijven. In het geval van nascheiding is er een nieuw verwerkingscontract nodig. Het verwerkingstarief per ton restafval ligt dan op ca. EUR 125 (incl. afvalstoffenbelasting). Op dit moment ligt dit tarief op afgerond EUR 100 euro (incl. afvalstoffenbelasting).

Vraag 7

Aannames over aanlevering.

Sterk bepalend voor de uitkomsten van de berekeningen zijn de schommelingen in de hoeveelheid aangeboden restafval bij de scenario's bron-, nascheiding en Diftar van respectievelijk (2019) plus 20% (méér restafval bij nascheiding) en minus 23% (minder restafval bij Diftar).

Op welke cijfers van welke vergelijkbare gemeenten berust deze percentuele toe- en afname?

Antwoord

Deze gegevens zijn gebaseerd op de Benchmark Huishoudelijk Afval die jaarlijks door de NVRD gepubliceerd wordt. Hierbij zijn de gegevens van gemeenten met dezelfde hoogbouwklasse gebruikt die nascheiding / Diftar hebben ingevoerd als uitgangspunt genomen.

Vraag 8

Detaillering berekeningen.

- a) Waar komen de hogere kosten voor Organisatie (plus €254.970) vandaan bij de overgang van bronscheiding naar nascheiding (op meerdere vlakken lijkt op het eerste gezicht juist sprake van een aanzienlijke versimpeling)?
- b) Zijn er nog opbrengsten te verwachten ivm de aanzienlijke vermindering in het aantal mini-containers (verkoop)?
- c) Waaruit bestaat de efficiency van €736.320? Betreft dat getal behalve de annulering van een logistieke keten en transport-routing van huishouden en naar sorteerdere ook het overslagstation en keuring op Crailo, alsmede de administratie?
- d) De efficiency van €384.041 bij de overgang naar Diftar is afkomstig van een verlaging van de restafval-inzamelfrequentie. De frequentie van inzameling van gescheiden afvalstromen is echter niet verhoogd, hoewel de totale hoeveelheid afval niet is afgenomen (hebben wij ook geleerd uit beantwoording vragen en uit het rapport). Moet de frequentie niet gelijk blijven (of verhoogd worden voor de gescheiden stromen) voor een faire berekening?

Antwoord

- a) *In beide scenario's (invoering Diftar / invoering nascheiding) is ervan uitgegaan dat de communicatie naar inwoners geïntensiveerd moet worden. Het genoemde bedrag is in feite het budget dat aangewend moet worden voor extra communicatiemiddelen.*
- b) *Er zijn voor de minicontainers minimale opbrengsten te verwachten. Het innemen van deze containers kost echter ook geld.*
- c) *Dit is voornamelijk efficiency door het kiezen van een andere inzamelfrequentie. Op het tweede deel van de vraag is het antwoord nee.*
- d) *We gaan ervan uit dat de containerconfiguratie en inzameling van grondstoffen gelijk kunnen blijven omdat het restafval afneemt en voornamelijk het gft zal toenemen. De inzameling voor gft in deze regio is goed geregeld en hiervoor hoeft de frequentie niet aangepast te worden. Voor restafval is te verwachten uit ervaringscijfers, dat niet ieder huishouden zijn restafvalminicontainer iedere drie weken zal aanbieden.*

Vraag 9

Stijging afvalstoffenheffing.

- a) Klopt het dat de Afvalstoffenheffing voor het tweede jaar op rij een sterke stijging vertoont?
- b) Wat zijn daarvan – behalve de verhoogde verbrandingsbelasting (2019, 2020) - de oorzaken?

Antwoord

a) onderstaande tabel geeft de absolute stijging voor huishoudens:

		2019	2020	2021
Afvalstoffenheffing gezinnen	Eénpersoonshuishouden	€ 176,79	€ 184,75	€ 196,69
Afvalstoffenheffing gezinnen	Meerpersoonshuishouden	€ 277,85	€ 290,35	€ 309,14

Het tarief voor de afvalstoffenheffing wordt voor belastingjaar 2021 verhoogd met 7,5% zoals ook te lezen is in de paragraaf Lokale Heffingen van de gemeentebegroting. Met deze tarieven is de kostendekkendheid voor 2021 begroot op 93,2%. Om 100% kostendekkend te zijn doen we een onttrekking uit de voorziening Egalisatie afvalstoffenheffing. Financieel vertaalt de stijging van de door de GAD doorberekende kosten zich door in de tarieven.

Jaarlijks dekken we het tekort uit de voorziening Egalisatie Afvalstoffenheffing (zoals bovenstaand genoemd). Alleen is deze voorziening met de huidige tarieven niet meer toereikend. Er is gekozen om het tekort over 2 jaar te spreiden, wat neerkomt op een stijging van 7,5% voor 2021 en 2022, wat de absolute stijging die huishoudens jaarlijks ondervinden spreidt over de komende jaren.

b) *De gemeentelijke bijdrage voor de kosten van de GAD zijn de afgelopen 2 jaar gestegen met 3,5% en 5,4%.*

Deze kostenstijgingen worden veroorzaakt door:

- *Gestegen salarissen in 2019 en 2020.*
- *Gestegen materiële kosten.*
- *Ontwikkelingen afvalstoffenbelasting (gestegen van € 13,21 naar € 32,12 per ton).*
- *Gestegen verwerkingkosten grondstoffen.*
- *Daling opbrengsten grondstoffen.*
- *Stijging (uitvoerings- en overheadkosten) als gevolg van invoering VANG.*
- *Stijging kapitaalslasten als gevolg van invoering VANG*

Vraag 10

Lopende investeringsprogramma (blz. 25).

Het VANG uitvoeringsplan van €24 miljoen leidt tot een (bijna) verdubbeling van de kapitaallasten van de GAD, het in kosten/baten grootste onderdeel van de Regio GV.

Het VANG Uitvoeringsprogramma is nog niet afgerond. Op dit moment moeten nog 1462 ondergrondse containers worden geplaatst, waarvan 341 zogenaamde duo-containers met een €2260 hogere prijs dan een normale container. Eind 2019 is gevraagd naar de hoogte van resterende investeringen als er geen sprake zou zijn geweest van aparte PMD inzameling. De beantwoording van de vervolgvragen aan de GAD van 9 december 2019/beantwoord op 31 maart 2020 is onderling tegenstrijdig.

- Enerzijds (1b) werd gesteld dat het geen verschil zou maken als er geen aparte PMD inzameling zou zijn: "elke ondergrondse die nu ingepland staat voor pmd is niet op te heffen als er geen pmd meer nodig is. Deze ondergrondse container blijft dan noodzakelijk voor de inzameling van afval. De totale hoeveelheid afval neemt namelijk niet af."
- Anderzijds (1a) werd gesteld dat er dan minder containers per locaties nodig zouden zijn geweest: "wel zou het aantal containers mogelijk anders zijn uitgevallen omdat er minder scheiding zou zijn." Dat lijkt ook logisch, gelet op het feit dat in plaats van zes nu vijf stromen worden ingezameld (blz. 19). Dit komt overeen met discussies in andere gemeenten waar dezelfde vraag speelde.

Maar tijdens de politieke avond van 23 september volgde desgevraagd een ander antwoord. Er werd gesteld dat alle materialen al gecommitteerd (besteld) waren en dat er daarom geen effect zou uitgaan van een overstap op nascheiding op het lopende investeringsprogramma.

- a) Gelet op het aantal locaties dat nog in te richten is, hoeveel ondergrondse PMD-containers zouden dan niet hoeven te worden geplaatst?
- b) Van duo-containers is bekend dat de vervuiling van gescheiden afvalstromen veel hoger is. Dat is niet onlogisch; als de ene kant vol zit, is het een kleine moeite het afval in de andere opening kwijt te raken. Wat is de reden dat de GAD heeft gekozen voor een aantal ondergrondse duo-containers?
- c) Als er sprake is van aangegane commitments, is het dan niet mogelijk om in overleg te treden met de leveranciers om de leveringen af te stemmen op het scenario zonder PMD inzameling? En met de contractspartijen voor verwerking?

Antwoord

- a) *De ondergrondse pmd-containers zouden bij een overstap op nascheiding 1 op 1 vervangen worden door een restafvalcontainer. Er zullen zoals nu bekend niet minder containers geplaatst moeten worden. De duo-containers die geplaatst worden voor de combinatie restafval en pmd zouden volledig restafvalcontainers worden.*

In het rapport van KplusV staat :

De vraag die nu voorligt is, of de geplande investeringen (als er niet gekozen wordt voor DIFTAR of Nascheiding PMD) onverminderd conform plan plaats moeten vinden of dat daarin terughoudendheid moet worden betracht. Volgens planning zouden er nog 1462 ondergrondse containers moeten worden geplaatst. Hiervan zijn er 341 containers die uitgerust zijn als duo-container, dat wil zeggen dat er in 1 container zowel restafval als PMD afval afzonderlijk kan worden aangeboden. Deze containers zijn per stuk € 2.660,- duurder dan gewone ondergrondse containers. Mocht er in de toekomst een keuze worden gemaakt om toch voor nascheiding PMD te kiezen, dan zal dit een desinvestering zijn van iets meer dan € 900.000,- . Echter, mocht in de toekomst gekozen worden voor het DIFTAR concept, dan kunnen de duo-containers toch nog van nut zijn omdat er dan een flexibele mogelijkheid voor de bewoners ontstaat om een 30 óf 60 liter zak met een verschillend tarief aan te bieden.

Indien er een keuze wordt gemaakt om door te gaan met het huidige inzamelmodel dienen de geplande investeringen conform plan onverminderd plaats te vinden. Immers een investering in ondergrondse containers maakt het gescheiden inzamelen van afval en grondstoffen uniform in de GAD-gemeenten. Daarbij maakt het de inzameling hoogwaardig kwalitatief; flexibel; vermindert door de toegangscontrole het bedrijfsafval in afvalzakken dat nu illegaal bij het huishoudelijk afval wordt gezet; maakt het de inzameling efficiënter (door een grotere capaciteit) en is de beeldkwaliteit beter dan bij bovengrondse inzameling. Deze investering is toepasbaar en flexibel voor elk inzamelsysteem dat uiteindelijk wordt gekozen.

- b) *Bij duo-minicontainers (kliko's) is het inderdaad bekend dat deze meer vervuiling met zich meebrengen. Echter, bij duo-ondergrondse containers zijn deze ervaringen er niet. De GAD heeft voor ondergrondse duo-containers gekozen om het aantal containers voor afvalscheiding te kunnen verminderen. Als er bijvoorbeeld drie containers geplaatst moet worden (papier, pmd en rest), dan hoeven er nog maar twee ondergrondse containers geplaatst worden. Dit levert dan direct een vermindering van plaatsingskosten en investeringen op.*
- c) *Dit is zeker mogelijk en afhankelijk van de uitkomsten van het grondstoffenvisietraject, zullen we dat in geval van een keuze zonder PMD ook doen.*